

vire vidintur, delectis pro anime salutem vel rigui nostri constancia adtencius Domini mesericordia deprecare. Et, ut hec preceptio cessio nostra firmior habltatur, et melius per tempora conservitur, manus nostri subscripctionibus subter eam decrivemus ro-

A borare Vuffolaccus jussus optolit: *Locus sigilli.* † In xpi nomine Theudericus rex snbs.

Dat. sub d. tertio Kal. Novembris, annum xvj rigui nostri, Compendio, in Dei nom. fel.

APPENDICES AD DIPLOMATA REGIA.

APPENDIX PRIMA.

*Charta qua Chrothildis multa dona confert ad condendum monasterium puellarum apud Brocariam, in pago Stampensi * (ann. 670).*

...ere et quid prudenciore consilium ut hom... et terrena substancia transferat in caelestia, sicut Dominus praclara voce inlonat: Tessauriciate vobis tesaurus in caelo, ubi nec fur esudiet, nec eruco rubigenat, nec tinia sulcat. Iggitur ego in Dei nomine Chrothildis, cogitans qualiter peccatorum meorum facinora possem abstergere, et ad aeterna gaudia pervenire, lecit in cunctis pauperebus bene tribuendo potesta....ma adebisci remedium: sed tamen, juxta quod scriptum est: Date elemosena, et omnia munda sunt vobis, precipui ad domesticis fedei; et illud: Facite vobis amicus de mammonae iniquitatis, qui vos recipiant in aeterna tabernacula; et alibi: Beati pauperis spiritum, quoniam ipsorum est regnum caelorum; nihilomenus bonum est pro cunctorum necessitatebus lebenter manum porregere; sed ad tale bona maxime oportit substancia transagendi conferrere septiam monastirie habetacionis struere, vel de aeterna tabernacula debiant ad beneficia rebus respondere, precipui ubi choros sanctorum virginum jugiter medetacionum carmena devota mente Domino canuntur, in loco ubi decernit construere, in quorum honore dkatur ipsorum ante Domino in-cessio spiretur. Et ideo in Dei nomine, et in honore sancti Mariae, genetricis Domini nostri Ieshum Christi, et cithororum sanctorum, quorum pignora in ipso monastrio habentur inserta in loca noncopante Brocaria, situm in pago Stam; ease, prope de fluvio Urbia, afflante Christo, monastrium puellarum devota mente decrivi fundare, ubi nescio mea Mammona instetuemus abbatissam: ea vero racione ut sub evangelica et apostolica tradicione, et regola sanctorum patrum perpetuis temporebus ipsa et successoris earum, in loco tramete debiant vitam perfrui, et pro felicitatem regum vel statu Aecclesiae, et pro animae meae remedium Domini mesericordia adten-

B cius deprecare; et precipui ut nulla monacha in eodem monastrium quippiam peculiare presumat, sed sint illis omnia communia. Ad locum sanctum vel predicta congregacionem cedo, ad diae presente, et cessumque in perpetuo esse volo, et de jure meo in jure adque domenacione sancti Mariae et sponsarum Christi in praedicto locum consententis trado adque transfundo; hoc est, ipso agro Brocaria, in quo monastrio, Christo presoli, construxi duas partis de ipsa villa, tam ex luctuoso, quam undique ad nos pervinit, volumus ut proficiat; et medietatem de loco noncopante Pladano, sicut jam dixi, tam ex luctuoso quam undique ad nostra domenacione pervinit, volumus ut ad ipso sancto loco debeat pervenire. Semeleter et locello cognomenante Fontaneto, quantum inibi ad presens tam ex luctuoso quam undique mea regit....tas et ad nos undecunque nuscetur pervenisse; dum industri vero Charicardo, se nos super stetit est, post nostrum opetum delegavimus, ut, dum advivit, hoc possediat, et post suum et nostrum discesum semeleter; et de ipso locello medietatem volumus ut ad ipso monastrio in antedicto loco debeat revertere, cum domebus, edificibus, accolabus, mancipiis, vineis, campis, silvis, pratis, pascois, aquis aquarumve decursebus, adjecencies, apendicis, farinaries, gregis cum pastorebus, movele et immovele utriusque sexus, et omne meretum eorum, ad ipsa loca aspicientis qualiter superus est intima-tum, ad ipsum sanetum monastrium proficiat perennis temporebus. Et hec omnia superius comprehensa ad ipso sancto loco post nostrum transetum presentaliter revertatur. Et cum abbatissa ejusdem loci de hoc saeculum fuerit evocata, quem cuncta congregacio unaniniter bene rigola conperta eligerint, in loco ipsius socesor instituat. Et adhuc perpensavimus, pro ea oportanetate ut mercis nostra qualiter superius intemavimus, perpetuis temporebus debeat proficiscere, de omnis res nostras quid in suprascripta loca in hanc pageam deliberacionis,

* Edidit primum Mabillonius, de Re dipl., p. 468, ex autographo in archivis Sandionysianis reposito, et hujus specimen litteris Merovingicis exaratum aeri incidi curavit, ibid. pag. 379. Reculit Germonius, de vet. reg. Fr. Dipl. t. I, pag. 291, t. II, pag. 217 et seq., et magno conamine impugnavit. Lectionem Mabillonii sequimur, qui diphthongum æ saepe typis expressit, quam Merovingicum autographum non exhibet. Chartam calumniandi ansa fuit Germonio nota chronologica, quæ annum 16 regni Clotarii III indicat, cum non ultra ann. 14 regem hunc regnavisse contendat Germonius. De hujus notæ interpretatione disputatum est, sed hanc non alium quam decimum sextum numerum indicare recte probaverunt auctores Diplomaticæ novæ, t. III, pag. 514, et auctores ibi cit. An vero Clotarius III decimum sextum annum regni sui exorsus? Vulgo regni ejus initium sumitur anno Christi 656, et vitæ terminus anno 670 illigatur; quidam tamen regnum ab anno 655 repetunt; quidam illud protendunt ad annum

D 671. Sic vir eruditissimus Longemarus, de Chronol. regum Meroving., cui suffragatur diarium Trivoltianum, ann. 1749, Jun. pag. 1291; sic olim Mabillonius qui tamen posteriori judicio, t. I, Annal. pag. 481, chartam de qua agitur Clotario potius secundo tribuendam arbitratus est. Subscribit huic chartæ unus tantum episcopus, qui censi merito potest Parisiensis episcopus, in cujus diocesi situs erat Brocariensis locus. Porro hic episcopus dicitur Agibertus, qui revera episcopus Parisiensis exstitit, pluribus annis regnante Clotario III, pluribus annis post annum 674, Mabillonius, Opera posth. t. II, pag. 346: nec alter hujus nominis infulas Parisiensis gessit toto Clotarii III tempore. Hinc chartam Chrothildis sub Clotario III emissam judicaverunt Nova Galliae Christianae auctores, t. VII, pag. 27. Cum ergo sinceritas hujus chartæ his quæ diximus defendi posse videatur, instrumentum hoc spiritis cum Germonio non annumeramus; illud autem anno Christi 670 aut 672 adjudicamus.

quem pro animæ nostræ remedium delegavimus, A ad predictum sanctum monasterium perveniant, et ibidem semper proficiat in augmentis, et hec deliberatio omne tempore firma et inviolata permaneat.

Signum illustri Deo devotæ Chrothilde, qui hanc deliberationem pro animæ nostræ remedium fieri rogavimus, manu propria firmavimus.

In Christi nomine Agibertus, ac si peccator episcopus, subscripsi. Signum vir illustri Ermenrico. Vaingo subscripsi. Ghislemarus rogetus subscripsi. Ghisloberthus subscripsi. Gadoaldus peccator subscripsi. Dchardus rogitus subscripsi. Signum Bettelino. Ansobertus subscripsi. Signum Childebrando. Bertinus rogitus subscripsi. Signum Chramnino.... rdoberchtus rogetus subscripsi. Signum Gaeleramo. Mummolenus rogetus a suprascriptis subscripsi. Ragneinnus subscripsi. Chrodecarius abba subscripsi. Signum Guntrigo. Signum Aursino. Signum Chrodobardo. Signum Echarigo. Signum Erchenrigo. B Signum Mauroleno. Ursinianus subscripsi.

[Datum] Morlaças vico pub. quod fecit misis Marsius dies decim. ann. xvj regn. domini nostri Chlotachariae gloriosissimi regis.

Frigobertus rogante et presente Chrothilde scrip. et subscripsi.

APPENDIX SECUNDA.

CHARTA MEROVINGEA,

Quam primus edidit anno 1246 dominus CLOUET, *Virdunensis presbyter.*

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

EXEMPLARIA.

Sub die III Kal. Jan., anno XII gloriosi domini nostri Dagoberti regis, Ego Adalgyselus, qui et Grimo, licet peccator...^a. Idcirco ego peccator Grimo, pro animæ meæ remedium et tantorum abluenda contagia peccatorum, inspirante Domino, devotione promptissima, per hujus deliberationis seriem, testamentum viro venerabili Erehenulfo diacono scribendum commisi.

Confero monasterii, sive xenodocii vel pauperibus Longagionis, villam ubi ipse moram.... cum omnibus ad se pertinentibus, cum mancipiis, ædificiis, cum terris, campis, pratis, silvis, et omni jure suo.

Monasterio superius nominavi sanctæ domnæ Agathæ.... villa quæ vocatur Nogaria^c, cum omni jure suo, omnibusque ad se pertinentibus, cum integra soliditate.

Monasterio Longagionensi et clericis, seu pauperibus.... possidenda, promptissima animæ devotione, transfundo domus^d inquisitas tam in^e Webreuse, quam in Ardennense, seu Treverense, cum omni integritate monasterium.... Longagionense possideat et defendat.

^a Le texte contient ici plusieurs phrases que la vétusté a rendues presque illisibles. Elles forment une espèce de préambule, où Adalgise s'avoue humblement coupable de beaucoup de péchés, dont il espère obtenir rémission en consacrant ses biens à de bonnes œuvres.

^b Il ne peut être douteux que Longagio ne signifie Longuyon.

^c Nogaria. Noers, hameau à un kilomètre de Longuyon.

^d Le mot *inquisitus* signifie alors *acquisitus per emptionem*. Ainsi cette phrase veut dire : *Je donne ainsi les maisons que j'ai achetées dans la Woèvre, le pays d'Ardenne et celui de Trèves.*

^e Webreuse. La Woèvre, qui comprenait à cette

C Porcionem meam de Madiaci, quod mihi legibus debetur, cum integra soliditate, cum mancipiis, ædificiis, vineis, campis, pratis, silvis et prato secto (i. e., sito) super^f Caro et Hogregia.... sanctæ domnæ Agathæ, seu congregatio Longagionensi in suo jure retineat.

Porcionem meam quam in villa^g Belulfiaga habere videor dulcissimis nepotibus meis filiis Adoni habere volo. ^h Tamaltio porciones duas, cum mancipiis, domos, vel omni adjacentias suas monasterio Longagionensi habere debeat. Tertiam vero porcionem, basilica domni Petri ibidem (Tamaltio) constructa, cum molendino ibidem situm, cum vervicibus et vervicariis, vel quod jam ad præsens possidetur, ad integrum. Similiter porcionem meam in villaⁱ Fidinis, cum mancipiis, ædificiis, vel omni jure suo, basilica domni Petri Tamaltio sita, in suo jure valeat possidere.

Villa vero mea^j Marciaco, quantum porcio mea continet, vel legibus obvenire debet, cum domibus inquisitis, cum mancipiis, ædificiis, campis, pratis, silvis, aquis, aquarumve decursibus, cum omni superlectili, vel appenditiis et redditibus suis, vel époque tout le pays entre la Meuse, la Moselle et la Chiers.

^f Caro. La Chiers.

^g Villa Belulfiaga. C'est sans doute Beuveille, village assez considérable, à sept kilomètres de Longuyon.

^h Tamaltio. Ce peut être le village d'Aumetz, près de l'endroit où la Crune prend sa source, dans l'arrondissement de Brier (Moselle).

ⁱ Fillières?

^j Marciacum est certainement Mercy; mais on ne peut dire si c'est Mercy-le-Haut ou Mercy-le-Bas. Ces deux villages sont de l'arrondissement de Brier. Il y a un autre Mercy-le-Haut dans l'arrondissement de Metz.